

Ганна ДУДНІК,

orcid.org/0000-0002-7229-9318

*старший викладач кафедри галузевого перекладу та іноземних мов
Херсонського національного технічного університету
(Херсон, Україна) pourfemme79@gmail.com*

Лада ДАНИК,

orcid.org/0000-0002-2857-28-58

*старший викладач кафедри галузевого перекладу та іноземних мов
Херсонського національного технічного університету
(Херсон, Україна) ladadanik20@gmail.com*

АНГЛОМОВНІ ЗАПОЗИЧЕННЯ В ЗАСОБАХ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ

Дана розвідка присвячена дослідженню англомовних запозичень в українській мові. У статті розглянуто причини англомовних запозичень, проаналізовано особливості їх перекладу на українську мову.

Багато науковців, таких як Б. М. Ажнюк, О. С. Ахманова, Ю. В. Жлуктенко, О. Г. Муромцева, Л. Кислюк, А. Наумовець, О. Махньова, О. Стишов, С. Федорець активно досліджували запозичення англіцизмів. Стрімке надходження лексичних запозичень має неоднозначне ставлення науковців, саме це і зумовило актуальність дослідження. Деякі лінгвісти вважають процес іномовного запозичення ознакою мовної еволюції, інші ж звертають увагу на необґрунтованість та надмірне вживання англомовних запозичень.

Метою даного дослідження є аналіз англомовних запозичень у текстах українських сайтів новин та висвітлення питань перекладу англомовних запозичень у сучасній українській мовній практиці.

У статті розглядаються найважливіші причини запозичень та визначається найактивніша сфера залучення англомовних запозичень – ЗМІ. Також розглядаються найбільш поширені запозичення, які впевнено увійшли в широкий обіг та надаються їх українські відповідники. Аналізуються різноманітні прийоми перекладу англомовних запозичень, які включають транслітерування, пряме запозичення, калькування та дескриптивний (описовий переклад). Було встановлено, що запозичення зазнають певних еволюційних змін у новій мовній системі відповідно до норм української мови на фонетичному, графічному, граматичному та семантичному рівнях.

Таким чином, за умови збереження комунікативності і функціонально-стилістичних обмежень, запозичення стає важливим джерелом поповнення сучасного словника української мови. Значна частина запозичених одиниць поступово стає частиною термінологічної системи і повільно потрапляє до загальноновживаної лексики. Це свідчить про невідворотність потрапляння запозиченої лексики до сучасної української мови. При цьому адаптація неологізмів відбувається у більшості випадків через мовлення засобів масової інформації.

Ключові слова: запозичення, переклад, засоби перекладу, калькування.

Anna DUDNIK,

orcid.org/0000-0002-7229-9318

*Senior Lecturer at the Department of Industry Translation and Foreign Languages
Kherson National Technical University
(Kherson, Ukraine) pourfemme79@gmail.com*

Lada DANIK,

orcid.org/0000-0002-2857-28-58

*Senior Lecturer at the Department of Industry Translation and Foreign Languages
Kherson National Technical University
(Kherson, Ukraine) ladadanik20@gmail.com*

ENGLISH LOANWORDS IN MEDIA AND PECULIARITIES OF THEIR TRANSLATION

This article is devoted to researching English borrowed words in the Ukrainian language. It describes the reasons of borrowing words, analyses the peculiarities of their translation into the Ukrainian language.

Many scientists including B. Azhnyk, O. Achmanova, Y. Zhlutkenko among others actively researched English borrowed words. Scholars have different attitudes to the rapid entrance of lexical borrowings and this determines the

relevance of the research. Some linguists view the process of foreign borrowing as a feature of language evolution while others point to its unreasonable use.

The objective of the research is to analyze English loanwords in the texts of the Ukrainian news websites and address the challenges of the translation of loanwords into the Ukrainian language.

The articles focuses on the key reasons of borrowing foreign words and points out media as the most active sphere of borrowing English words. Also the most widespread borrowings that are currently widely used are identified and their Ukrainian equivalents are given. Various strategies of loanword translation are analyzed, including transliteration, direct borrowing, linguistic calque (tracing) and descriptive translation. It has been determined that borrowings tend to evolve in a new language system according to the rules of the Ukrainian language at the phonetic, graphic, grammar and semantic levels.

Thus, under the condition of preserving communicative and functional-stylistic restrictions lexical borrowing becomes a vital source of enlarging the contemporary Ukrainian vocabulary. The bulk of borrowed words is gradually becoming part of the term system and slowly penetrates into the widely used word list. This proves the inevitability of borrowed words entering the modern Ukrainian language. And the process of neologism adaptation is mostly achieved through the language of media.

Key words: loan words, translation, translation methods, linguistic calque (tracing).

Постановка проблеми. Всесвітня глобалізація, стрімкі зміни в економіці, комп'ютерних технологіях, а також розширення міжнародного співробітництва України з іншими країнами світу спричинили стрімке надходження в українську мову англійської лексики адже виникла потреба в найменуванні українською мовою нових явищ, що вже існують у англійській світовій практиці. Зв'язок України із зарубіжними, а саме англійськими країнами, вплинув на приєднання англійської лексики до української. Політичні та економічні реформи зумовили це явище, викликавши потребу в номінації процесів в нашій державі.

Сьогодні, англійські запозичення притаманні всім європейським мовам. Сучасна українська термінологія також активно поповнюється новими одиницями – переважно запозиченнями з англійської мови. Так, наприклад, буденними вже стали терміни: *бюджет, аванс, дефіцит, баланс, кредит, офшор, актив, таймінг, індосамент, інжиніринг, трейдер маркетинг, демпінг, файл, курсор, байт, інтерфейс* та багато інших.

Загалом, нові слова у різних мовах світу з'являються постійно. Не всі вони приживаються, але якась частина залишається. Цей процес свідчить, що мова «жива» та невпинно розвивається. В українській мові нові поняття з'являються увесь час. Це пов'язано зі змінами, які відбуваються сьогодні в житті суспільства, починаючи від появи нових предметів повсякденного вжитку і закінчуючи культурно-естетичними, соціально-політичними ідеями. Сучасні міжнародні відносини характеризуються інтеграційними процесами, що сприяють стрімкому розповсюдженню запозичених слів, велику кількість яких складають англійські запозичення. Це явище є неоднозначним. Якщо для позначення нових слів ми обмежимося запозиченнями і не будемо творити нових слів – то можемо втратити рідну мову. Зага-

лом, лексичний склад будь якої мови не є сталий, це відкрита система, яка постійно поповнюється новими лексемами. Тому питання іншомовних запозичень, зокрема англійських, залишається актуальним і сьогодні та заслуговує ретельного дослідження.

Аналіз досліджень. Поява великої кількості англійських запозичень у сучасній науково-публіцистичній літературі викликають неоднозначне ставлення мовознавців: з одного боку, дослідники відзначають певне збагачення мови, наближення за допомогою асимільованих англійських запозичень до світових досягнень у економічній, управлінській, торговельній сферах, з іншого, – спостерігається перевантаження та засмічення рідної мови чужими лексемами, часто-густо навіть за наявності власне українських відповідників.

Багато досліджень у світовій лінгвістиці були присвячені вивченню інноваційних процесів у мові. Вітчизняні лінгвісти також ретельно досліджували цю проблему. Роботи Б. М. Ажнюка, О. С. Ахманової, Ю. В. Жлуктенка, О. Г. Муромцевої тощо присвячені проблемі запозичень. Протягом останніх десятиріч Л. Кислюк, А. Наумовець, О. Махньова, О. Стишов, С. Федорець та інші активно досліджували запозичення англіцизмів. Отже, проблема появи нових слів у лексичній системі мови та принципи їхньої класифікації активно досліджуються в українському мовознавстві. Та, на жаль, англійські запозичення зокрема та способи їх перекладу не достатньо є вивченими і тому потребують ретельного дослідження.

Метою даного дослідження є аналіз англійських запозичень у текстах українських сайтів новин та висвітлення питань перекладу англійських запозичень у сучасній українській мовній практиці.

Об'єкт дослідження становлять англійські запозичення у лексичному складі української

мови. **Предметом** дослідження – англомовні запозичення в текстах українських сайтів новин.

Виклад основного матеріалу. Процес новітнього запозичення англіцизмів в українську мову відбувається у межах загальної для всіх сучасних мов тенденції до універсалізації та інтернаціоналізації словникового складу. Особливістю сучасного періоду є те, що найчастіше за основу інтернаціональної лексеми обирається англійська за походженням номінація – власна або створена в англійській мові на базі латинських або грецьких міжнародних елементів. Цьому також сприяє й той факт, що протягом минулого сторіччя англійська мова стала мовою міжнародного спілкування та посіла місце засобу інтернаціональної комунікації.

Серед найважливіших причин запозичень науковці визначають:

1) потребу в найменуванні нового об'єкта, відсутність у рідній мові еквівалентного слова для нового предмета, явища чи поняття (Виноградов, 2001:58); 2) потребу в розмежуванні змістово близьких, проте нетотожних понять, прагнення до підвищення чіткості терміна;

3) потребу в спеціалізації поняття в тій чи іншій сфері;

4) наявність у мові, яка запозичує, сформованих терміносистем, що мають традиційні джерела запозичення термінів, тенденція до використання одного запозиченого слова замість звороту в українській мові, наприклад : *clearing* – укр. кліринг – система безготівкових розрахунків, що ґрунтується на зарахуванні банками взаємних платіжних вимог сторін;

5) соціально-психологічні причини – сприйняття іншомовного слова як більш престижного.

Однією з найактивніших сфер залучення до української мови нової англомовної лексики є засоби масової інформації. Через мову ЗМІ до українського лексичного складу потрапляє значна кількість запозичень. Особливо інтенсивно такий процес відбувається в останні десятиліття. Щоб привернути увагу україномовної аудиторії, нерідко маскуються звичайні речі, що іноді можуть мати й українську назву. Наприклад, *дайджест* – огляд, *кеш* – готівка, *сервіс* – обслуговування, *прайм-тайм* – найкращий час, *флаєр* – листівка, *дистриб'ютер* – розповсюджувач, *консумація* – споживання, *консумент* – споживач, *сейл* – розпродаж, *офіс* – контора, *сек'юриті* – охорона, *дисконт* – знижка, *лізинг* – оренда тощо.

Основною причиною запозичень є, з одного боку, розбіжності між вимогами точності терміна та практичної лаконічності, – з другого. Проте,

часто густо термін запозичується для позначення старого поняття, для якого в українській мові вже існує відповідний термін або зворот. Таким чином, у мові з'являються різні за походженням лексичні одиниці, які позначають одне й те саме явище, тобто синонімічні пари, наприклад : *дилер* – посередник, представник; *дисконт* – знижка; *менеджер* – керівник; *офшорний* – іноземний. Серед найбільш поширених запозичень з англійської мови, які впевнено увійшли в широкий обіг, такі слова як *скіли* – навички, вміння; *дедлайн* – кінцевий термін; *тимбілдинг* – гартування; *лайфхак* – хитрик, лазівка; *портфоліо* – набір, добір; *гаджет* – пристрій; *акаунт* – обліковий запис; *челендж* – виклик; *хайп* – галас, лемент; *булінг* – цькування; *фідбек* – відгук, зворотній зв'язок; *хейтер* – злоріка, ненависник; *креативний* – творчий; *латентний* – прихований, неявний; *варіабельний* – змінний; *інтерація* – взаємодія; *ексклюзивний* – винятковий; *опція* – вибір тощо.

Уживання запозичених термінів в українській мові завжди потребує певної адаптації до власних мовних законів. Багато англіцизмів також проходять певні етапи адаптації. На сьогодні в усній та писемній українській мовній практиці все частіше використовуються гібридні композити, перша основа яких становить іншомовну лексему в неадаптованій формі (інколи навіть в іншомовній графіці). Наприклад, *marginal analysis* – маргинальний аналіз, *certificate of deposit* – депозитний сертифікат.

Сучасні неологізми також активно беруть участь у словотворенні. Наприклад, *PR-відділ*, *політ-PR*, *віп-місця*, *офшорний*, *дисконтний*, *ваучерний*, *рейтинговий*, *спонсорувати*, *спонсорство*, *ріелторський*, *екстримний*, *мультимедійний*, *серверний*, *сканерувати*, *провайдерський*, *іміджмейкерський*.

Деякі слова, що донедавна вживалися у вузькій термінологічній галузі, починають долати цей бар'єр і завдяки ЗМІ та рекламі переходять до загальноживаної мови, розширюючи при цьому свої семантичні можливості і нерідко набуваючи нових значень. Наприклад: *трансфери* (компенсаційні виплати за офіційний перехід спортсмена в іншу команду), *фігурант* (співучасник гучних подій).

Існують усталені в перекладацькій практиці способи перекладу запозичених слів. Одним з найпоширених способів перекладу є **транслітерування** (від лат. *trans* – крізь, через, та *littera* – літера) – передача літер іншомовного слова за допомогою літер алфавіту мови перекладу. Наприклад: *brand* (бренд), *grant* (грант), *multimedia* (мультимедія) *overdraft* (овердрафт) тощо.

Ще одним видом перекладу є **пряме запозичення**, яке як правило використовується в симбіозі з українською лексемою, з вказівкою на рід або вид, наприклад PR-відділ, VIP-місця. У переважній більшості сучасні запозичення англійського походження відповідають вимогам, що висуваються до слів-термінів: бути максимально точними та лаконічними. Запозичання часто відбувається саме задля економії мовних засобів порівняно з питомими чи калькованими **описовими виразами**. **Дескриптивний (описовий)** переклад передає значення запозиченого слова чи поняття за допомогою пояснення значення, використовуючи розгорнутий опис. Наприклад: *бренд* (розрекламована торгова марка певного товару), *пертурбації* (несподівана зміна звичайного стану), *прайм-тайм* (ефірний час на радіо і телебаченні, що охоплює максимальну кількість радіослухачів і телеглядачів), *грант* (грошова допомога на навчання чи наукове дослідження), *фундація* (пожертвування коштів на заснування чого-небудь), *офшор* (території, які забезпечують пільговий фінансовий режим із закордонними партнерами) тощо. Однією з вад описового перекладу є відсутність лаконічності. З іншого боку, метод прямого запозичення зазнає чимало критики з боку перекладознавців, адже сприяє варваризації мови-сприймача, примушуючи реципієнтів перекладу знати й іноземну мову.

Одним з найпоширеніших способів відтворення запозичень є **калькування** – засіб перекладу лексичної одиниці шляхом заміни її складових частин (морфем або слів) їх лексичними відповідностями у мові перекладу. Наприклад, *service center* – сервісний центр, *discount card* – дисконтна картка, *dumping prices* – демпінгові ціни, *marketing analysis* – маркетинговий аналіз.

Таким чином, за умови збереження комунікативності і функціонально-стилістичних обмежень, запозичення стає одним із джерел поповнення сучасного словника української мови. Значна частина запозичених одиниць поступово стає частиною термінологічної системи і часто-густо потрапляє до загальноновживаної лексики. При цьому адаптація неологізмів відбувається у більшості випадків через мовлення засобів масової інформації, оскільки ЗМІ на сьогоднішній день є надзвичайно поширеними та мають певний вплив на широкий загал населення.

Процес запозичення англійської лексики має неоднозначне значення на розвиток української мови. Англізми стають все більш в поширені, і сьогодні вузькоспеціальна термінологія виходить за межі професійного середовища й активно вжи-

вається в пресі та медіа просторі. З одного боку, відбувається певне збагачення мови і лексичний склад української мови розширюється завдяки входженню нових слів. А з іншого, – спостерігається перевантаження та засмічення рідної мови іншомовними лексемами, навіть тоді, коли існують власне українські відповідники. Так, В. Радчук відзначає очевидні причини настільки активного запозичення англійських слів та зворотів. Серед них на самперед надмірна комп'ютеризація, прагнення відповідати міжнародним стандартам ділового партнерства, науки й освіти країн Заходу, лідерство англійської мови як міжнародної тощо. В результаті англізми впевнено витісняють з обігу питомі українські слова і молодь активно вживає модні англомовні слова замість загальноновживаних слів (Радчук, 2002: 135).

Висновки. Отже, стрімке збільшення англомовних запозичень в українській мові зумовлено різними чинниками, а саме розвитком економічних зв'язків, модою на іноземні слова, пожвавленням культурних зв'язків, престижем англійської мови, вживанням англіцизмів для демонстрації освіченості, та внутрішньомовними потребами: необхідністю назв для нових предметів та процесів, прагненням мовної економії, потребою деталізувати якісь поняття, поповнити експресивні засоби тощо.

Сьогодні запозичення стає одним із основних джерел поповнення сучасного словника української мови і поступово запозичені лексеми стають невід'ємною частиною загальноновживаної лексики. При цьому адаптація неологізмів найчастіше відбувається через мовлення реклами і ЗМІ. Еволюція запозичень в новій мовній системі відбувається відповідно до норм української мови на фонетичному, графічному, граматичному та семантичному рівнях.

Основними способами відтворення англомовних запозичень є транслітерування, калькування та пряме запозичення. Через активність процесу англізації української мови питання запозичання заслуговують на подальше докладне наукове дослідження. Доцільність використання запозичень у публіцистичному дискурсі пов'язана з закріпленням лексичних засобів за певними функціональними стилями мови. Так, публіцистичному стилю в цілому притаманна лаконічність, нейтральність та відсутність засобів стилістичного увиразнення. При відтворенні термінів шляхом запозичення, транслітерування чи калькування зберігається стилістичний компонент що є характерною рисою безеквівалентної лексики. Уживання іншомовних слів, що мають

обмежену сферу поширення, може бути виправдано читачьким колом. Іноземна термінологічна лексика є незамінним засобом лаконічної й точної передачі інформації в текстах, призначених

для вузьких фахівців. З іншого боку, надмірне вживання запозичень може виявитися непереконливим бар'єром для розуміння публіцистичного тексту, принаймні для пересічного читача.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ажнюк Б.М. Англізми в сучасній українській, російській і чеській мовах. *Мовознавство*. 2008. № 2–3. С. 190–207.
2. Бархударов Л. С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода) : монография. М. : Международные отношения, 1975. 240 с.
3. Виноградов В.В. Введение в переводоведение: общие и лексические вопросы : монография. М. : Издательство института общего среднего образования РАО, 2001. 224 с.
4. Влахов С.И., Флорин С.П. Непереводимое в переводе : учебное пособие. М. : Международные отношения, 1980. 343 с.
5. Кальниченко О.А. Теорія перекладу. Народна українська академія. Харків, 2017. Ч. 1. 64 с.
6. Кислюк Л. Сучасна словотвірна норма української мови: мовна практика та кодифікація. *Українська мова*. 2012. № 1. С. 52–66.
7. Коптілов В.В. Першотвір і переклад. Проблеми сучасного українського художнього перекладу. Роздуми і спостереження : монографія. К. : Дніпро, 1972. 215 с.
8. Нелюбин Л.Л. Толковый переводоведческий словарь. Москва : Флинта, 2009. 320 с.
9. Радчук В. Д. Протей чи Янус: про різновиди перекладу. *Всесвіт*. 2004. № 7–8. С. 168–177.
10. Радчук В. Д. Глобалізація і переклад. *Всесвіт*. 2002. № 5–6. С.134–136.

REFERENCES

1. Azhnyuk B.M. Anglizmy v suchasnyy ukrainskiy, rossiyskiy i cheskiy movakh [English loanwords in the contemporary Ukrainian, Russian and Czech languages]. *Movoznavstvo*. 2008. № 2–3. P. 190–207. [in Ukrainian].
2. Barchudarov L.S. Yazyk i perevod (Voprosy obshey i chastnoy teorii perevoda) : monographiya [Language and translation]. M. : Mezhdunarodnyye otnosheniya, 1975. 240 p. [in Russian].
3. Vinogradov V.V. Vvedeniye v perevodovedeniye: obshyye i leksicheskiye voprosy : monographiya. [Introduction into translation: general and lexical issues]. M. : Izdatelstvo instituta obshhego srednego obrazovaniya RAO, 2001. 224 p. [in Russian].
4. Vlakhov S.I., Florin S.P. Neperevodimoye v perevode: uchebnoye posobiye [Non-translatable issues in translation]. M. : Mezhdunarodnyye otnosheniya, 1980. 343 p. [in Russian].
5. Kalnychenko O.A. Teoriia perekladu [Theory of translation]. Narodna ukrainska akademiia [Peoples Ukrainian Academy]. Kharkiv, 2017. Part 1. 64 pp. [In Ukrainian].
6. Kusluk L. Suchasna slovotvirna norma ukrainskoyi movy: movna praktyka ta kodyfikatsiya [Contemporary wordbuilding norm of the Ukrainian language: language practice and codification]. *Ukrainska mova*. 2012. № 1. P. 52–66. [in Ukrainian].
7. Koptilov V.V. Pershotvir i perekhad. Problemy suchasnogo ukrainskogo khudozhnogo perekhadu. Rozdumy i sposterezhenna: monographiya [The original text and the translation. The problems of the contemporary Ukrainian translation. Contemplations and observations]. K. : Dnypro, 1972. 215 p. [in Ukrainian].
8. Neliubin L.L. Tolkovyy perevodchaskii slovar [Explanatory translation dictionary]. M.: Flinta, 2009. 320 pp.
9. Radchuk V.D. Protrey chy Yanus: pro riznovydy perekhadu [Protrey or Yanus: about translation varieties]. *Vsesvit*. 2004. № 7–8. P. 168–177. [in Ukrainian].
10. Radchuk V.D. Globalizatsiya i perekhad. [Globalizatio and translation]. *Vsesvit*. 2002. № 5–6. P.134–136. [in Ukrainian].